

La crisi del sistema de la Restauració (1902-1923)

Característiques del període

Malgrat el seu règim aparentment liberal, la major part dels espanyols estaven exclosos de la participació en la vida política, no només pels seus mecanismes de corrupció i el seu autoritarisme, que només beneficiaven una minoria, sino per l'endarreriment econòmic, la pobresa i l'analfabetisme.

Diversos polítics, tant de dins com de fora del sistema, intentaren solucions: Maura, Canalejas, Dato, els catalanistes. Els anarquistes de la Confederació Nacional de Treball preconitzaven la lluita a través de la vaga. Altres grups cercaren opcions de caire radical o violent, fins i tot amb atemptat.

Res no va evitar la descomposició del sistema, que va entrar en una fase tal de violència, que va justificar als ulls d'alguns una solució autoritària, la dictadura de Primo de Rivera, cosa que no va fer més que dur la monarquia a la seva ruina.

El creixement econòmic d'Espanya durant la primera Guerra Mundial, que aprofitant la seva neutralitat exportava als països bel·ligerants o a tercers, no es reflexà en la vida quotidiana de la gent, que fins i tot va veure créixer els preus dels productes bàsics, convertint-se així en un factor més de malestar.

Regnat d'Alfons XIII fins a 1923. Esdeveniments històrics.

1902- majoria d'edat d'Alfons XIII

1903- mort de Sagasta i primer govern del conservador Antoni Maura

1906- en la conferència d'Algesires, el Marroc és repartit com a protectorat entre França i Espanya.

1907- maura, en un segon govern, inicia una colla de reformes: llei del descans dominical, reforma electoral, creació de l'Institut Nacional de Previsió (precedent de la Seguretat Social), va intentar integrar el catalanisme concedint més autonomia als ajuntaments i diputacions...; el que ell anomenava "revolució des de dalt.

1909 (juliol)- desastre del Barranco del Lobo al Marroc i Setmana Tràgica de Barcelona (revolta contra les lleves forçoses per anar a combatre al Marroc).

1909 (octubre)- condemna i execució de F. Ferrer Guàrdia (injustament acusat dels fets de la "Setmana Tràgica), escàndol internacional i dimissió de Maura.

1910-govern del liberal Canalejas, que intenta un seguit de reformes: separació església/estat: llibertat de cultes, limitació del nombre de religiosos ("Llei del

candau”), abolicció de l’impost de consums i nou impost sobre les rendes; supressió de la redempció en metal·lic del servei militar; lleis per la millora de les condicions laborals; elaboració de la “Llei de Mancomunitats” que donava una certa autonomia a Catalunya amb l’unió de les distintes Diputacions provincials.

Fundació de la Confederació nacional del Treball, C.N.T (sindicat anarquista) .

-Pablo Iglesias del PSOE es converteix en el primer diputat socialista a les Corts espanyoles. Els socialistes acudien a les eleccions en coalició amb els republicans.

1912- Assassinat de Canalejas

1913 – Govern del conservador Eduardo Dato

1914 – Es constitueix la Mancomunitat de Catalunya, unió de les diputacions provincials, que gaudeix d’autonomia en certs aspectos, presidida per Enric Prat de la Riba (Lliga Regionalista)

-Espanya es declara neutral davant l’inici de la Primera Guerra Mundial.

1915- Espanya obté grans beneficis subministrant productes als països en guerra, o a tercers països que abans comerciaven amb aquells.

1916- Gran alça dels preus, els salaris pugen en menor proporció. Comencen un seguit de protestes obreres i vagues.

1917- any conegut com el de la “triple crisi” (juliol): descontentament dels obrers (que veien pujar els preus molt més que els salaris); dels militars (els de la Península protestaven contra els ascensos en la guerra del Marroc, provocats soviet per combats innecessaris); dels diputats i senadors reformistes (que demanaven una reforma en profunditat del sistema)

1918- Nou govern d’Antoni Maura, que intenta fer front a la crisi, inclou en el seu govern membres de la Lliga Regionalista de Catalunya. Dimiteix el novembre.

-Comença a Andalusia l’anomenat “Trienni bolxevic”, una colla de revoltes camperotes en demanda de terres, i que perdurarà fins el 1921.

1919- S’estudien projectes d’autonomia, per Catalunya, País Basc i Navarra.

-Vaga de “La Canadenca” (companyia subministradora d’electricitat) a Catalunya, que es perllonga 40 dies.

-S’inicien els anys de l’anomenar “pistolisme” a Barcelona, amb 800 atemptats i 220 assassinats d’obrers, empresaris i forces de l’ordre.

-Nou govern de Maura

1920 – Augmenta la conflictivitat de la guerra al Marroc.

1921 – Assassinat del cap de govern, Eduardo Dato (març).

-Desastre d'Annual al Marroc, on moren entre 8000 i 10.000 soldats espanyols (juliol)

-S'inicia l'anomenat "Expedient Picasso", per aclarar les responsabilitats dels desastre.

-Govern de concentració (diferents forces polítiques) de Maura (agost)

-Fundació del Partit Comunista d'Espanya (P.C.E)

1923- Assassinat del dirigent de la C.N.T Salvador Seguí

-Cop d'estat del general Miguel Primo de Rivera, que es proclama dictador amb el consentiment d'Alfons XIII. (23 de setembre)

-Primer Directori Militar de Primo de Rivera.

-Dissolució de les Corts.

Conclusions

Malgrat la seva llarga durada, el sistema polític implantat per la Restauració, vigent fins el cop d'estat de Primo de Rivera, a causa de l'exclusió de la major part dels grups socials i polítics, no va deixar mai d'estar contestat, especialment a partir de la crisi de 1898. Això va fer que alguns polítics intel·ligents, com el conservador Antoni Maura, intentessin de fer algunes reformes, que no van tenir èxit, de manera que la monarquia va anar perdent progressivament el suport de la població, fet que es posava de manifest especialment els aguts períodes de crisi que va patir Espanya en aquest període (1902-1931), i que va acabar amb la proclamació de la segona República.

Són doncs, característiques d'aquest moment històric:

-Els intents de reformisme des del propi govern, intents fracassats, com el del conservador Maura o el liberal Canalejas.

-El desenvolupament de l'economia, accelerat des de la Primera Guerra Mundial (1914-18), en que Espanya va subministrar material als països bel·ligerants o a tercers països.

-El gran creixement urbà, que va fer augmentar el pes cultural i polític de les ciutats i el protagonisme de les classes mitjanes.

-La Guerra del Marroc, i el pes creixent i decisiu que va acabar tenint aquesta en la vida espanyola.

-El creixent protagonisme dels sindicats obrers, especialment la Confederació Nacional del Treball (C.N.T)

-L'actuació dels militars en sentit conservador, com ho va manifestar el cop d'estat de Primo de Rivera (1923)

-El progressiu descrèdit de la monarquia.